

al scuder, perquè l'havia ben servit», JoMartorell (Ag. 1, 20). «Acordam-nos ab don Nuno, qui era romàs ab Nòs», «los sarraïns se n'eren pujats en la muntanya de Sòller», «tota la major partida se n'eren anats, los uns en Catalunya, e ls altres en Aragó», «volríem saber si hi a negun de Nòs que y sia estat», Jaume I (Ag., 142, 142, 142, 146).

DERIV.: Tots, cultismes. *Essent* adj.-part. [Llull]. *Essència*: ll. *essèntia* [Llull]: «Féu oració a Déu per Blanquerna ---: —Divinal *essència* qui est infinida en bonea, granea, eternitat, poder ---», «ador-te remembrant --- les virtuts --- les quals són ab tu e tu ab elles una cosa, una *essència* mateixa, sens nulla diferència» (*Blanq.* I, 83.4; III, 100.13); «Emperadriu --- principis dels béns nostres, / Mare del qui - triunpha per *essència*, / Verge, de vós impetrada licència, / yo vull cantar - los grans triumphos vostres», Jaume d'Olesa (ab. de 1492, JMBover, *BiEscrBal.* II, 13.1.2); per a la història del mot en l'Europa medieval, cf. J. de Ghellinck, «L'entrée d'*essentia*, *substantia*, et autres mots apparentés, dans le latin médiéval», *Bull. Du C.*, 77-112, on queda de relleu a quin punt el català anà a l'avantguarda del món en aquest punt (en cast. no es registra el mot fins el S. xv). *Essencial* [Llull; forma *essencial*, c. 1390, L. d'Aversó, *Torcimany* I, 62]; *essencialitat* [Llull]; *essencialment* [Llull]; *essenciant* i *essenciar* [id.].

Desésser 'deixar de ser, d'existir': «Atlants, heu de *desésser*: la terra, fins, que us serva / s'en ha d'entrar a estrelles com a vaxell podrit», Verd., 1877 (*Atl.* IV, 21a).

Absent [Llull], ll. *absens*, -ntis, part. actiu del ll. *abesse* 'ser fora d'un lloc'; escrit *abcent* apareix altres cops a l'Edat Mitjana, S. XIV: «qui és present veu més que l'*abcent*», *Jabuda, Dits dels savis*, 67; i potser ja és aquest mot, mj. S. XIII, en Guillem de Cervera, amb un sentit com 'absència d'accentuació, atonicitat': «jo no conec ablatius, singulars ne plurals / --- / ne *ab-cens*, ne accents, ne comptes d'alguarismes» (*Prov.*, *Urg.*, 1); «si-us he fallit --- matau-me tost --- / mas, cert, no-m cuyt que-us hag' en res fallit, / e sab-me greu que-u mostreu a la gent, / car may cerquí sinó vostre delit, / ans cuyt morir com só de vós *absent*», Lleonard de Sors S. xv.

Absentar-se [segle XIII]: «qui matarà públicament e s'*absenterà* ---», *Costums de Tortosa* (edició Ol., p. 508); «fo proveyt per lo Sr. Governador que alguns dels dits clergues o escolans del dit castell no pusquen *absentar* VIII jorns sens licència del G., e si ultra los dits VIII jorns se *absenta* ---», S. XIV (*BSAL*, 1900, 376); «la ciutat de Effrem, on se era *absentat* per los juheus, com no fos venguda la hora ---», StVicentF (*Quar.*, 271.23); «per cruels est ferit, / *presentat* als sacerdots / devant lo pare-ns *presenta*, / en uyr los teus devots / la pietat no s'*absenta*», Francesc Prats, a. 1487 (JMBover, *BiEscrBal.* II, 155.7.8). *Absentisme* [Obrador, *AlcM*]: adaptació feta per diferents llengües romàniques de l'angl. *absenteeism*, que a princ. del S. XIX s'aplicà als latifundistes anglesos i irlandesos absents de llurs terres (cf. Migliorini, 60

VRom. II, 267).

Absència [Ramon Llull], llatí *absentia* «en la *absència* de tu, e en la temor de ta mort», *Blanquerna* I, 61.6; «ab quanta maturitat penses que s'hagués ella, en gitar de la terra, en *absència* del senyor rey, lo comte de Foix, qui hostilment hic era entrat, acompanyat ab molt potents ladres», BMetge (*Somni* IV, Riq., 344.31); la forma acastellanada *ausència* (i *ausent*) s'havia generalitzat molt, ja abans de primers del segle passat: «convidats tots --- a la torre del Sr. President d'Horta --- en quant a novetats en Barcelona en estos dies d'*ausència* d'ella, ha estat una la mort de desgràcia al P. lector J. Mas ---», B. de Maldà (*Coll. B. V.*, p. 200), que costà de desarrelar en tot el S. XIX, i fins c. 1920 no s'hi reeixí; *absentiar* (Llull).

Futur, pres del ll. *futurus*, part. de futur de *esse* [potser ja s'usava poc o molt quan l'escribí en forma catalana A. Febrer en el S. XV, en fer el seu «preparat» de Dante; però quasi sempre es digué *esdevenidor*; fins que el registrà Lacav., 1695]. *Futurari*, *futurició*; *futuritat*; *futurisme*; *futurista*.

Interès [1371],² substantivació del ll. *interesse* 'estar interessat', 'interessar': «con açò sia *interès* de la aljama», ross., 1371, «sia pagat de la quantitat principal e de tot l'*interès* a la dita rahó», 1375, «sensals e violaris e *interesses* feyts», 1397, i altres 14 testimonis en docs. ross. fins a 1501 (*InvLC.*, s. v.); «usura: nautica vel maritima vel traiecticia usura; *interès* o cambi o guany que no-s paga ni corra a fins que algú és anat o tornat en algun lloc per mar, o també a fins que les lletres són anades y tornades», OPou (*ThPu.*, 119).

S'havia intentat una catalanització més a fons, canviant en el mot llatí *inter-esse* l'infinitiu pel nostre infinitiu *ésser*; d'on *enterésser*, que es va usar substantivats des de 1328: «la taxació del dit *enterésser*» i altres 8 exs. semblants fins a 1389; o bé, en forma intermèdia, *interésser* m. des de 1366 i uns 20 o 25 més fins a 1428, aplegats en l'*InvLC* (s. v. *ent-* i *int-*); encara «certs *affers*, *interésser* molt gran de la dita vila» correspo. Perpinyà-Bna. a. 1449 (RLR XLIX, 297). Si recordem que en castellà *enteresse* no apareix fins al S. XV (un sol cas de *interesse* en el *Corbacho* de l'Arx. de Talavera, tan catalanitzant, 1438) ens fem càrrec de la gran anticipació de la nostra economia en el pas de la vida pecuària a l'organització capitalista i comercial de la societat; en el sentit més abstracte i moral, ja en BMetge.

Interessar, *interessat* [S. XV, *AlcM*]; *interessant*; abans llatínamment *interessent*; *interessència*. Diferèix el timbre de la e tònica: *interès* cat. or., però *interés* no solament val. sinó també mallorquí (veg. ex. de PdAPenya, *Po. Pop.*, en *TENIR*); tanmateix també alguns diuen *intarés* en cat. central, i especialment en el present verbal: recordo i en tinc nota de c. 1932, que Nicolau d'Oliver deia sempre *intarés*. *Desinteressat* [Lacav., 1695], *desinteressament* [id.], d'on *desinterés* [1803, Belv.; mall. *desinterés*, *BDLC* XI, 58].

Present adj. [S. XIII, *Usatge*, Llull; doc. urgellenc